

UDK: 314.15.045(4-672EU)
325.252(4)
323.1.:28(4-672EU)

Originalni naučni rad

MIGRACIJE KAO UZROK POLITIČKIH ANOMALIJA U EVROPI¹

Dragan Simeunović²

Fakultet političkih nauka Univerziteta u Beogradu

Sažetak: Predmet analize u ovom radu su raznovrsne političke i druge anomalije koje su izazvane aktuelnim masovnim migracijama prema Evropi. Cilj rada je da se ispita osnovanost pretpostavki o pojavi velikog broja političkih i drugih anomalija u političkoj praksi više zemalja Evropske unije, kao neadekvatne reakcije na migracionu krizu. Analizom sadržaja i uporedno-istorijskim metodom u radu se utvrđuje čitav niz ozbiljnih anomalija koje su se povodom migracija pojavile u mnogim zemljama EU, analizira se zakasnela reakcija institucija EU na izazove koje su migracije donele sa sobom, a naročita pažnja se obraća na one dimenzije migracija koje ih pretvaraju u bezbednosni izazov. Autor takođe analizira i moguće pozitivne ekonomske efekte migracija i utvrđuje moguće korisnike takvih efekata.

Autor zaključuje da su migracije bezbednosni izazov i za Srbiju, i to ne samo u pogledu uvećanja opasnosti od terorizma, nego i zbog mogućnosti izbijanja regionalnih konflikata, i da bi najveća od svih anomalija bila ta da najsiromašnije zemlje Evrope, u koje spada i Srbija, snose najveći teret migracija, kao što je za sada slučaj.

Rad se završava zaključkom o anomalijama koje su nastale u evropskoj praksi kao izrazu nesnalaženja i nedovoljne funkcionalnosti nekih zemalja članica, kao i o verovatnoći ponavljanja migracija u skoroj budućnosti, i njihovoj verovatnoj masovnosti i intenzitetu, do čega se

¹ Rad je nastao u okviru naučno-istraživačkog projekta Univerziteta u Beogradu – Fakulteta političkih nauka, Politički identitet Srbije u regionalnom i globalnom kontekstu, (evidencioni broj: 179076), koji finansira Ministarstvo prosvete i nauke Republike Srbije, a prezentovan je kao uvodno izlaganje na naučno-stručnom skupu „Iregularne migracije“, koji je u organizaciji Kriminalističko-policijske akademije, Ministarstva unutrašnjih poslova R Srbije i Hans Zajdel Fondacije za Srbiju (Hans Seidel Stiftung) održan od 1. do 2. decembra 2015. u Vršcu.

² Redovni profesor, E-mail: dragan.simeun@gmail.com.

došlo korišćenjem adekvatnih statističkih metoda, na osnovu uvida u recentnu građu o žarištima demografskih eksplozija i ratova na Bliskom istoku i u Africi, kao i o razlozima njihovog trajanja.

Ključne reči: migracije, političke anomalije, reakcija EU, ljudska prava migranata, terorizam, budućnost migracija.

Uvod

Veliki migracioni tok sa Bliskog istoka i Afrike ka Evropi započeo je 2011, a naročito se intenzivirao od 2014, da bi tokom 2015. godine dosegao doskora nezapamćene razmere, uveliko premašivši projektovani broj migranata za 2015. godinu, koji su 2013. u svojim dokumentima naznačile Ujedinjene nacije. Stopa rasta migracija je, uopšte uzev, u svetskim razmerama daleko veća od očekivane. Samo pre dve godine pretpostavljalo se da će ukupan broj migranata u svetu 2015. godine dostići maksimalnu cifru od 237 miliona, što je ozbiljna stopa rasta u odnosu na 1990. godinu, kada je ukupan broj migranata u svetu iznosio „svega“ 154 miliona³. Ipak, i najpesimističnija predviđanja su se pokazala kao nedostatna jer je broj migranata, naročito prema Evropi i Severnoj Americi, u neprekidnom enormnom porastu.

U nastojanju da obuzdaju i kontrolišu taj enorman priliv migranata u zemlje Evropske unije, mnoge od njenih članica su, zbog nedostatka opšteg i obavezujućeg stava, počele da preduzimaju solitarne državne mere na tom planu koje često ne samo da nisu imale željeni efekat, već su i doprinele menjanju slike o demokratskom statusu tih zemalja i ukazale na brojne raskorake između proklamovanih principa i propisa Unije i antimigracione prakse.

Na osnovu analize događaja u proteklih pola godine može se sa sigurnošću reći da se u Evropi povodom migracija događale i dalje događaju velike političke i drugovrsne anomalije. Cilj ovog rada je da ukaže na najvažnije među njima, kao i da pokuša da sagleda bližu perspektivu trajanja i obnove migracionih tokova ka Evropi.

1. Političke i druge anomalije u okviru Evropske unije prouzrokovane migracijama i antimigracionim merama

Glavna anomalija je u tome što se zabranom prolaska izbeglica krši globalni princip slobode kretanja ljudi, roba i ideja na kome je baziran koncept Evropske unije; zatim, svakako je velika anomalija sadržana u činjenicama da u demokratskoj Evropi 21. veka imamo nepoštovanje ljudskih prava migranata, a naročito prava na naturalizaciju, kao i porast ksenofobije, i da politiku mržnje prema strancima i susedima praktikuju zemlje kojima su puna usta demokratije i koje su drugima,

³ UN, *Key trends in international migration*, Expert Group Meeting on The Post-2015 Era: Implication for the Global Research Agenda on Population Development, New York, 10 April 2015.

pa i nama, davale silne lekcije o toleranciji. Usled svog aktuelnog antimigracionog ponašanja takve zemlje počinju da liče na učitelje koji podučavaju druge lekciji koju sami nisu savladali.

Nije li anomalija to što zidove na svojim granicama podižu zemlje poput Mađarske, Hrvatske i Slovenije, u kojima izbeglice uopšte ne nameravaju da ostanu već samo teže da kroz njih što pre prođu. Istorijska je anomalija što su zahtev Evropske unije da prihvate po kvotama jedan deo izbeglica odbile zemlje poput Mađarske, Slovačke, Češke i Poljske iz kojih su svojevremeno mnogi birali put izbegništva⁴, kao i to što zemlje koje odbijaju da prime izbeglice time pokazuju da imaju jednostran odnos sa Unijom – hoće samo korist od nje, bez namere da odgovore solidarnošću na njene potrebe kada je ona kao zajednica u problemu. Time pokazuju da smatraju da članstvo u EU nije povezano sa imanjem izvesnih odgovornosti. Svakako da je anomalija i to što je Evropa kao najuređeniji kontinent ispoljila potpunu nespremnost i visok stepen neorganizovanosti, pa i prevelike iznenađenosti, a neke članice EU čak i paniku u suočavanju sa migrantskim talasom, iako on uveliko teče još od 2011, a intenzivno od 2014. godine. Evropa će morati da se zapita da li je anomalija ili prirodna reakcija to što se otpisana nacionalna država i odbačeni nacionalni suverenitet kao anahrone pojave preko noći vraćaju na velika vrata u politički život Evrope kroz samožive odluke zemalja članica Unije, kroz podizanje ograda i obnavljanje granica i graničara ne samo između Mađarske, Slovenije i Hrvatske već i između tako demokratski naprednih i bliskih zemalja kao što su Nemačka i Austrija.

Migracije pokazuju da, odavno fenomenološki i upotrebno otpisana, nacionalna država itekako opstaje i pored svih globalističkih najava o njenom kraju, a najnovija zbivanja povodom migracija navode na zaključak da ona čak i najavljuje svoj veliki povratak. Podizanje zidova, obnova nacionalnih granica i postavljanje graničara na odavno izbrisane nacionalne granice širom EU, nisu samo političke i civilizacijske anomalije, već i vidan dokaz toga.

Migracije su očito bile samo okidač reiteracije nacionalne države u globalizovanom društvu Evropske unije, koji je ukazao na njenu veliku upotrebljivost na planu zaštite nacionalnih interesa, a time i da se još uvek ne može bez nacionalne države. Očigledno je da je, ma šta neki pričali o kraju nacionalizma, taj kraj još uvek daleko i da su svi, pa i emancipovani narodi još uvek ipak pomalo nacionalisti. Anomalija je da u Evropskoj uniji, u kojoj je nacionalizam već odavno nepoželjna pojava, još uvek važi konstatacija koju je izrekao Ludvig Flek, a koja se svodi na to da svi gledamo na svet svojim očima, ali da ga vidimo očima naših kolektiviteta: nacije, verske grupe, rase, a u krajnjem i porodice. Raskorak između proklamovanih principa i prakse u Uniji na ovom planu pokazuje da čovek nije niti može uskoro biti apsolutno oslobođen svake subjektivnosti, iz prostog razloga što nije niti će ikada biti savršen, ma koliko radio na sebi. Reakcija evropskog kao zacelo najemancipovanijeg čoveka na migracije pokazuje da se on u neprekidnoj smeni izbora između opšteg i posebnog povremeno, čak i nesvesno priklanja interesu nacionalnog kolektiviteta kao posebnog iako se deklariseo kao politički poklonik opšteg u formi Evropske unije.

⁴ Kroz Jugoslaviju je u vreme duboke krize u sovjetsko-mađarskim odnosima 1956. godine, samo iz Mađarske prošlo 20.000 izbeglica – mađarskih državljana.

Najnovija anomalija je odluka Unije da se svi migranti koji nisu iz Avganistana, Iraka ili Sirije proglase za ekonomske migrante, čime se odabirom zemlje porekla vrši diskriminacija i narušava pravo migranata da kao pojedinci pristupe azilnim procedurama, što je UNHCR kao odluku kritikovao.

Anomalija je i to što velik, ako ne i najveći teret migrantske krize zasad snose zemlje koje nisu ni na koji način doprinele stvaranju kriznih žarišta u Iraku, Libiji i Siriji iz kojih izbeglice najviše dolaze u Evropu, niti su te evropske države koje su zasad najviše pogođene migrantskim talasom poput Srbije išta profitirale od ratova koji su se u tim zemljama vodili ili se vode.

Sve je vidljivije da migracioni teret nije ravnomerno raspodeljen. Tu anomaliju uvećava činjenica da su zemlje koje trenutno trpe najveći teret migracija ujedno i najsiromašnije ili su u teškoj finansijskoj krizi poput Grčke.

2. Odgovor Evropske unije na migrantsku krizu

Odgovor Evropske unije na migrantsku krizu došao je veoma kasno. Zvučalo je cinično kada je iz Brisela saopšteno da će povodom tako velikog i urgentnog problema kao što su migracije biti održan hitan sastanak svih zemalja članica EU – za šest nedelja. Nakon neprihvatljivo dugog perioda zbunjenosti, u kojem su neke članice radile šta su i kako su htele u pogledu migrantske krize, sve države članice Unije su tek 23. septembra održale prvi samit o migracijama, i to samit neformalne prirode. Samit se završio donošenjem zaključaka o podršci najnovijim predlozima Evropske komisije i potvrdom zemalja članica EU da je potrebno daleko više ujedinenog pristupa ukoliko se želi efikasno rešiti migrantska kriza.

U okviru tih odluka 28 evropskih lidera je najavilo jačanje mreže za pomoć migrantskim žarištima, davanje dodatne milijarde evra Komesarijatu UN za izbeglice (UNHCR), Svetskom programu za hranu (World Food Program) i drugim srodnim telima, kao i harmonizovanje napora da se povećaju davanja za fond za Siriju da bi se bar dosegao obećani nivo tih davanja u 2014. godini, budući da su neke zemlje članice samovoljno smanjile svoja davanja u Fond za hranu čak za 99% procenata kao i u druge srodne fondove iako je bilo dogovoreno da se u fond za Siriju prikupi pola milijarde evra, a u fondu za Afriku 1,8 milijardi evra, što nije učinjeno.

Da Evropska komisija migrantsku krizu uglavnom pokušava da reši novcem, pokazuje i porast njenih resursa za taj problem. Od maja do septembra 2015. ti resursi su porasli sa 4,6 na 9,5 milijardi evra. Pored toga, Evropska komisija je najavila davanje 100 miliona evra kao hitnu pomoć najviše pogođenim zemljama članicama EU, i 600 miliona evra dodatne pomoći nadležnim evropskim telima u 2016, te da se još 300 miliona evra doda u EU fond za humanitarnu pomoć u 2016. godini, kao i da se u 2015. dâ dodatnih 200 miliona evra organizacijama kao što su UNHCR i WFP. Odlučeno je da se da pomoć zemljama u okruženju EU, i to Turskoj milijarda evra (što je kasnije povećano na 3,4 milijarde evra), a Srbiji i Makedoniji zajedno sveukupno 17 miliona evra (što za sada nije čak ni

delimično realizovano⁵). Takođe je odlučeno da se dodatne finansijske injekcije ubrizgaju zemljama u koje su se izbeglice masovno slile, kao što su Liban i Jordan, kako bi što manje izbeglica napuštalo te zemlje i kretalo ka Evropi. Zaključeno je i da Unija treba da poveća napore na stabilizaciji onih afričkih zemalja koje su glavni izvor migracija.

U Evropskoj agendi za migracije 24. septembra najavljeno je i konstituisanje kopnenih i vodenih granica EU kao i bezbednosno-vojnog nadzora tih granica od strane novoprojektovane evropske granične straže. Možda i gradnje zidova. U prilog tome govori i podatak da je Brisel 20. oktobra potvrdio pravo Mađarske da podigne zid prema Hrvatskoj i time osnažio ideju ograđivanja država članica Unije. Paradoksalno je da će ukoliko se taj trend nastavi evropske države biti strožije razdvojene nego pre ujedinjenja.

Kako je u citiranom dokumentu Evropske unije i tvrdnja o potrebi osiguranja njenog „okruženja“, i kako je Turskoj zbog migracija pored uobičajenih davanja ovim aktom i kasnijim odlukama namenjeno do sada sveukupno 3,4 milijarde evra, možda bi sa stanovišta interesa i EU i Turske, a ujedno i sa stanovišta nacionalnog interesa Srbije, bilo najcelishodnije da se ta planirana granica ustanovi kao granica okruženja, te da se kontrola vrši na tursko-sirijskoj granici, a ako treba podizati zidove, onda to treba činiti na toj granici, a ne tek kad migranti uđu hiljadu kilometara duboko u Evropu. Umesto toga, Turska dobija nastavak razgovora o ulasku Turske u EU, koji je bio zakočen punih deset godina nakon otvaranja prvih poglavlja.

Nije sporno da migracije mogu imati i pozitivne ekonomske posledice, i to ne samo po zemlje prijema migranata već i za zemlje iz kojih oni potiču jer se njihovim odlaskom relaksira nezaposlenost, smanjuju nerešeni socijalni problemi i stiče velika finansijska korist od doznaka koje šalju svojim porodicama. Migracije su uvek korisne po zemlju prijema onda kada su planirane, dozirane i željene. Štaviše, u najrazvijenijim zemljama imigracija je oduvek bila važan faktor industrijskog rasta i ekonomskog napretka, kao i jedina mogućnost za popravljavanje demografske ravnoteže, narušene usled drastičnog povećanja trenda starenja stanovništva. Bogati u svemu, pa i u migracijama, gledaju šansu za svoju korist. Iako i bogati imaju pravo da kao svako ljudsko biće brinu o svom dobru, večno pitanje, koje i sada stoji, jeste da li je način na koji to rade u redu. Anomalija je da čak i u strahu Evrope od terorizma i migranata oni gledaju kako da migracije iskoriste za dalje akumuliranje profita i u tome ih pomažu odgovarajuće političke struje. Reč je o nameri da se iskoristi ta ogromna gomila najjeftinije moguće radne snage koja je bogatima došla na noge. Oni sad ne moraju da premeštaju fabrike tamo gde je radna snaga jeftina i da skupo plaćaju troškove transporta za svoje robe proizvedene u daljini. Samo treba izvršiti koncentraciju te radne snage i koristiti je planski i sistematično, i bogati deo Evrope će zaraditi na migracijama. To je kao sa jagodama na pijaci. Skupe su kad ih nema, ali su još uvek skupe i kad ih ima ali su raštrkane po krajevima pijace. Međutim, kada su sve skupljene na par susednih tezgi, cena im pada. Tako će i migranti, ako budu skupljeni na

5 Podatak iznet u okviru izlaganja Milenka Nikića, savetnika ministra Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja na skupu „Iregularne migracije“, u organizaciji Kriminološko-policijske akademije, Ministarstva unutrašnjih poslova R Srbije i Hans Zajdel Fondacije za Srbiju (Hans Seidel Stiftung), 1. decembra 2015. u Vršcu.

jednom mestu, pogotovu onom koje ih ne zadovoljava, biti spremniji da rade za još manje novca. Važno je samo da ne dozvolimo da to mesto koncentracije migranata postanemo mi, odnosno da se ta uloga ne dodeli Srbiji.

Istu logiku, recimo, koristi i Japan, koji bukvalno uvozi migrante iz manje razvijenih delova Azije i pored velikog negodovanja nemalog dela japanskog stanovništva. Ipak, bitna razlika između Japana i nekih evropskih zemalja je u tome što je Japan, recimo, krajem septembra 2015. donirao 830 miliona dolara za pomoć izbeglicama iz Sirije i Iraka i pokazao da nije samo profitno orijentisan u svom odnosu prema migracijama, dok su neke evropske zemlje koje tvrde da su ugrožene dolaskom migranata „zaboravile“ da uplate sredstva za izbeglice čak i za 2014. godinu.

Mada u masovnim migracijama u daleko najvećem broju pretežu neobrazovani i niskoobrazovani migranti, ukoliko rat pogodi zemlje sa bolje edukovanim stanovništvom poput Sirije, jedan broj migranata je sa visokim obrazovanjem i doktoratima, i oni su itekako dobrodošli razvijenim zemljama, tim pre što oni obično poznaju i jezik zemlje u koju migriraju i, generalno uzev, lakše se uklapaju u novu sredinu. Od njih svaka država može samo imati koristi.⁶ Primer zemlje koja je stvorena migracijama, SAD, kao i razvijenih evropskih država, to neprekidno potvrđuje. Od sto dobitnika Nobelove nagrade iz SAD u prvih osam decenija dvadesetog veka, polovina njih nije rođena u SAD ili su deca prve generacije migranata.⁷

Zbog mogućnosti da evropska privreda ima korist od jeftine radne snage i „priliva mozgova“ cilj Evropske unije je da migracije učini doziranim i uklopivim u svoje planove, čime bi one od neželjenih postale poželjne i regularne, i kao takve bile ugrađene u agendu društvenog razvoja zemalja članica.

3. Migracije i anomalije kao bezbednosni izazov

Migracije, pogotovu one neregularne, imaju ogromne bezbednosne reperkusije. Između četiri i pet miliona migranata svake godine uđe u neku tuđu državu, a pri tom broj nelegalnih prelazaka granice varira između 30% i 50%⁸. One sa sobom neminovno donose i povećanje opasnosti po domaće stanovništvo od zaraznih bolesti, kriminala i terorizma. Za zemlju domaćina one mogu usled prevelikog priliva jeftine radne snage i neočekivano velikih socijalnih davanja predstavljati i izvor destabilizacije njene ekonomske sigurnosti.

Krijumčarenje migranata i trgovina ljudima postaju masovno krivično delo u zemljama takozvane prve migrantske destinacije, a ujedno i izvor ogromnih nelegalnih i neoporezivih prihoda.

6 V. Grečić, *Serbian Academic Diaspora*, Belgrade, 2013, str. 7.

7 R. Paral; B. Johnson, *Maintaining a Competitive Edge: The Role of the Foreign-born and U.S. Immigration Policies in Science and Engineering*, *Immigration Policy in Focus*, Vol. 3, Issue 2 (2004), dostupno na: <http://www.aifl.org/ipc/ipf081804.pdf>. (3. 12. 2015).

8 UN, *Key trends in international migration*, Expert Group Meeting on The Post-2015 Era: Implication for the Global Research Agenda on Population Development, New York, 10 April 2015.

Danas, kad se usled učestalih terorističkih napada migracije, iako mehanički ipak ne bez osnova, povezuju sa terorizmom, potrebno je naglasiti da kao bezbednosni izazov migracije nisu tek puko povećanje opasnosti od porasta broja terorista na tlu Evrope kako se često navodi. Ovakve kakve su sada, nekontrolisane i samotočne, u uslovima rastuće panike u nekim, pre svega centralnoevropskim državama, migracije povećavaju i rizik od unutrašnjih i međudržavnih konflikata na tlu pre svega Jugoistočne Evrope, i u tome je Angela Merkel potpuno u pravu. Ako bi se samoživost i nakazno dokazivanje obnovljivosti punog nacionalnog suvereniteta nekih država članica EU nastavile da razvijaju ovim tempom, upozorenje predsednice Nemačke, izrečeno 3. novembra 2015, da bi, ukoliko i Nemačka prestane da prima izbeglice, to moglo dovesti do oružanih konflikata na Balkanu, lako može postati realnost. Nesumnjivo je da Nemačka na planu imigracione politike predstavlja veoma osoben primer, budući da je sada druga zemlja na svetu, odmah iza SAD, po broju imigranata koje prima sa tendencijom da na tom planu zauzme prvo mesto.

Kada je reč o vrsti terorizma koji sa bujicom migranata raste kao bezbednosni izazov, odgovor je naoko jednostavan i jednoznačan – opasnost koja narasta je opasnost od islamističkog terorizma budući da je ogroman procenat migranata muslimanske veroispovesti. Međutim, stvari ne stoje baš tako prosto. Budućnost koja nas čeka u Evropi svakako će biti obeležena porastom islamističkog ekstremizma, ali njegov porast će biti praćen jednom drugom vrstom ekstremizma, a to je desničarski, koji će sve više biti reaktivne prirode u odnosu na migracije koje će mu istovremeno biti i meta i zamajac. Uvek vigilantno orijentisani, desničari sada likuju zbog nesnalaženja EU i njene kasne reakcije pred izazovom migracija, nudeći sebe kao „spas od te pošasti“. Na ruku im bez sumnje ide činjenica da uz migracije uvek ide i visok stepen politizacije društva, kao i neizbežnost emotivnog reagovanja. U svakom slučaju povodom migracija se otvara veliki prostor za desnicu na političkoj sceni Evrope⁹, a verovatno i Srbije, mada u manjoj meri.

Strah nekih zemalja je opravdan isto koliko je neopravdan strah nekih drugih. Pravo da strahuju imaju one zapadnoevropske zemlje u kojima su već dugo situirane brojne nedovoljno društveno integrisane muslimanske migrantske zajednice sa kojima imaju gorka bezbednosna iskustva. Međutim, pored tog prava, te zemlje imaju i obavezu da se zapitaju da li je sva krivica zbog nedovoljne integrisanosti na muslimanima ili su i one propustile da učine mnogo više na tom planu. Ako je tako, imaće priliku da isprave svoje greške jer migracije neće i ne mogu stati voljom jedne strane. Onaj ko je tretiran kao građanin drugog reda ne može se lako integrisati sve i ako hoće, pa je prirodno da se zatvara u svoje okruženje sa osećanjem frustracije koju nosi čak i treća generacija migranata. Anomalija je svakako to da je u najdemokratskijim zemljama sveta kao što su evropske, migrantima dostupna tek pravna jednakost, i da otuda oni mogu biti samo državljani, a ne i realni pripadnici državotvorne nacije, ma koliko da su usvojili njen jezik, kulturu i običaje, što je znak da ne postoji istinska pretpostavka za punu integrisanost. Drugim rečima, migranti i njihovi potomci mogu sve da postanu formalno, ali ne i suštinski. Takvo stanje je dokaz više da je

⁹ Vidi: M. Ђорић; *Екстремна десница: међународни аспекти десничарског екстремизма*, Београд, 2014.

nacionalna država i u eri globalizacije, koja je bučno najavila njen kraj, zapravo samo prikrivena, ali snažno ukopana u temelje svog identiteta. Priče o društvu u kome su otklonjeni svaka ksenofobija i rasizam i na kulturološki plan prebačena nacionalna i svaka druga diskriminacija, postaju prozirna samoreklama idealno uređenog društva kakvo za sada zapravo nigde ne postoji. Migracije to jasno dokazuju.

Anomalija je svakako i to da terorizam koji ide uz migracije takođe doprinosi opstanku nacionalne države tako što kao ekstremna opasnost nateruje države da se poput puža uvlače u svoje kućice, umesto da koriste snagu zajedničkih evropskih institucija. Razlog tome je što u svakoj državi postoji nešto što je poseban nacionalni interes, a shodno tome postoji kao posebnost i nacionalna bezbednost svake države ponaosob bez obzira na njeno članstvo u EU. Njihovo ostvarivanje i zaštita su veoma složen posao koji usložnjavaju razni faktori, između ostalog i neka vrsta tradicionalnog pristupa bezbednosti. U pitanju je odnos tradicije obaveštajnog rada kao strogo nacionalnog posla i savremenog terorizma kao sve više i više globalnog izazova. Borba protiv terorizma se svuda u svetu najviše vodi preko obaveštajnih službi, a sve one tradicionalno nerado daju informacije drugim službama, pa čak i onim iz iste države, jer to je u skladu sa njihovim bićem i njihovim principima. To se prenosi i na plan borbe Evropske unije protiv terorizma. Recimo, u Uniji je svaka država članica dužna da razmenjuje sve svoje informacije o teroristima sa drugim članicama, ali se u praksi to ne radi, već se ustupa samo deo informacija, a ostatak se čuva zarad „nacionalnog interesa“. Usled toga se članice na tom planu u stvari ponašaju i potvrđuju prvenstveno kao nacionalne države, a ne kao iskrene članice Unije koje su se odrekle svog suvereniteta u najvećoj mogućoj meri. Otuda je glavni evropski funkcioner Unije za borbu protiv terorizma, umesto da bude ključna figura u toj borbi, zapravo skoro nebitan faktor bez prave operativne moći i dovoljno saznanja. O intenzivnoj međudržavnoj saradnji na planu borbe protiv terorizma uvek se mnogo priča u tragičnim trenucima, kao što je teroristički napad u Parizu u novembru 2015, a potom, kada prođe neko vreme, nivo te saradnje opada iako je svima jasno da bi ona morala biti permanentno uvećavana jer u protivnom terorizam nikada neće biti pobeden.

Migracije nenadano otkrivaju jedno novo lice Evrope – članice Evropske unije sve više pokazuje spremnost da se odreknu zajedničkog interesa, zbog svog posebnog, nacionalnog interesa. U pitanju nije samo nacionalizam, već i strah bogatih za očuvanje svoga blagostanja. Vekovima su kolonijalne evropske sile eksploatisale Afriku i Aziju i sada im migranti dolaze da naplate bar deo toga. Većina njih žudi za naplatom u novcu i socijalnim uslugama, ali nažalost neki od njih hoće naplatu u krvi, po principu – za bombardovanje moje zemlje i mog naroda „platiće vaš narod“ u Parizu, Londonu ili Madridu.

Sa dolaskom velikog broja migranata iz zemalja u kojima se vode građanski ratovi i u kojima su situirane razne terorističke grupacije raste rizik od terorizma u zemljama kroz koje migranti prolaze, a naročito u onim u kojima se zadržavaju. Pravilo je da što se duže zadržavaju i rizik biva veći, a najveći je u onim zemljama u kojima trajno ostaju, pogotovu ukoliko te zemlje poput Francuske učestvuju u bombardovanju ili u nekom drugom tipu vojnih operacija u zemljama iz

kojih migranti stižu. Zato svaka od tranzitnih zemalja ima pred sobom veoma ozbiljan, ali ne i nemoguć zadatak da među migrantima identifikuje potencijalne ili prave teroriste. Taj zadatak nije nimalo lak ali odustati od njega ili sprovesti ga površno znači dozvoliti da se u Evropi poseje seme iz koga će nići terorizam. Jedan od bitnih razloga za nesprovođenje ovog zadatka jeste činjenica da on kao dodatna enormna aktivnost nacionalnih bezbednosnih struktura značajno dodatno opterećuje budžet te zemlje.

Migracije mogu ne samo predstavljati problem pa i bezbednosnu pretnju zemljama u koje dolaze i kroz koje prolaze, već, kao što smo imali nedavno prilike da vidimo na primeru ponašanja Hrvatske prema Srbiji i obrnuto, mogu naglo i drastično poremetiti odnose među tim zemljama. Istorijski primeri remećenja susedskih odnosa zbog migranata su na Balkanu brojni, a i savremeni odnosi usled istog problema nisu idealni zbog činjenice da neke zemlje, pre svega Hrvatska, nisu dozvolile povratak srpskih izbeglica proteranih iz svojih domova u vreme građanskog rata na tlu Jugoslavije tokom devedesetih godina prošlog veka.

Anomalija je što se brojne zemlje u našem okruženju koje sebe smatraju demokratizovanim ponašaju krajnje nedemokratski, ne samo prema migrantima već i, potpuno nepotrebno, veoma agresivno prema susednim državama. U mutnim vировima velikog migrantskog talasa Srbija se od mnogih svojih „potpuno demokratizovanih“ suseda izdvojila time što ne samo da ne preti drugima pa čak ni onima koji joj kroz zube prete, već intenzivira dobrosusedske odnose, kao jasan dokaz ne njene slabosti već želje za mirom i uspostavom prijateljstva. Svako prijateljstvo, pa i političko se uvek gradi povećanom pažnjom, pa i država Srbija ide tim civilizacijski utabanim putem.

Sve je glasnjija ideja da se neke zemlje zapadnog Balkana pretvore u akumulaciono migrantsko jezero u koje bi se slivala reka migranata, a koji bi potom bili propuštani u EU shodno njenim mogućnostima i potrebama. Ovakva opcija je u potpunoj suprotnosti sa nacionalnim interesom Srbije i njenim ekonomskim mogućnostima. Srbija zbog svoje relativne ekonomske nerazvijenosti i visokog broja nezaposlenih nema ekonomski i uopšte nacionalni interes da zadrži izvestan broj migranata na svom tlu. Migranti koji uspeju da se relativno trajno situiraju u nekoj zemlji pa i u Srbiji mogu vremenom usled brojčanog porasta postati ne samo masovno kriminalizovana grupacija, već i snažan neformalni politički faktor koji teži da utiče na spoljnopolitička zbivanja i orijentaciju zemlje domaćina, čak i tako što će je plašiti masovnim nasilnim protestima i kažnjavati je terorističkim činovima.

Stoga je anomalija očekivati da, na primer, jedna siromašna balkanska zemlja kao Srbija, koja vredno radi na svom privrednom oporavku prema pravilima i principima koje joj nameće Evropska unija, počne da podnosi abnormalan teret migracija, tim manje ako njoj susedne zemlje – članice Unije – podižu zidove i guraju je tako u multidimenzionalnu krizu iz koje teško da će ikad više moći izaći ako broj migranata u njoj preraste sve nivoe njene socijalne, ekonomske, bezbednosne, pa i političke izdržljivosti.

Budući da je u nacionalnom interesu Srbije da se migranti u njoj duže ne zadržavaju, ona treba da sledi logiku UNHCR-a, koji se zalaže da se trijaža izbeglica vrši u Turskoj i Grčkoj, a da se odabrani migranti potom direktno

relociraju iz tih zemalja u zemlje Zapadne Evrope. Na taj način bi Srbija bila potpuno zaobiđena i pošteđena od svih nevolja koje sa sobom donosi migrantski talas.

Logika i predlog Evropske unije su drugačiji, i Srbija je zbog svog nastojanja da postane njena članica prinuđena da ipak sledi evropska rešenja. Stoga je usled nemogućnosti da izbegnemo migracije u potpunosti potrebno pripremiti za budućnost sa što manje problema na tom planu. Ono što svakako nas čeka jeste izgradnja pravila na regionalnom nivou i potom što hitnije usvajanje međudržavnih sporazuma kojima bi se koliko-toliko relaksirala napetost među susedima i stvorio regionalni poredak stvari kad su u pitanju migracije, što bi bez sumnje smanjilo i unutrašnje socijalne tenzije u svakoj od tih država.

4. Perspektiva migracija

Posebno je važno pitanje budućnosti migracija, njihovog mogućeg ponavljanja i eventualnog omasovljenja, tačnije da li i kada slede nove migracije nakon eventualnog zaustavljanja aktuelnih. Iako je ovo pitanje nesumnjivo od ogromne važnosti, njemu se za sada ne posvećuje dovoljno pažnje.

Činjenice pokazuju da, iako su masovne migracije stanovništva u savremenoj Evropi doživljene kao retrogradni i paradoksalni novum i ekstraordinarna pošast, one zapravo predstavljaju uobičajenu istorijsku pojavu koja se javlja u nejednakim vremenskim intervalima. Pored negativnih, one imaju i svoju nespornu pozitivnu istorijsku ulogu kao glavni medij interakcije između različitih civilizacija¹⁰. Migracije su uz to i reiterativan proces. To znači da, ako ih neko veštački prekine one imaju tendenciju da se obnove, nastave i dovrše. Savremene migracije su, pored toga što su uzrokovane i standardnim migracionim faktorima, ujedno i neminovna posledica globalizovanja sveta i uspostave principa o slobodnom kretanju ljudi, roba i kapitala u širokim međunarodnim razmerama.

Prema proceni UN trenutno se u Evropi nalazi 71 milion migranata¹¹, koji pripadaju raznovrsnim migrantskim kategorijama. Na pitanje koliko Evropa može da izdrži migranata logično se nadovezuje pitanje koliko uopšte planeta Zemlja može da izdrži ljudi.

Da bismo mogli bar limitno-prospektivno da naznačimo odgovor na pitanje o trajanju i obnovljivosti migracija ka Evropi u skoroj budućnosti potrebno je da preispitamo trenutni i budući status tri glavna „*push and pull*“ faktora koji uzrokuju migracije, a to su: demografska eksplozija u nekim delovima sveta, ratovi i mogućnost socijalnog inženjeringa.

a) Demografska eksplozija je izraz koji označava ogroman rast stanovništva u nekoj državi, regionu ili na nekom kontinentu. Danas na tom planu prednjači Afrika, a znatan porast stanovništva je karakterističan i za neke azijske i

10 R. Koslovski, Human Migration and the Conceptualization of Pre-Modern World Politics, *International Studies Quarterly*, Volume 46, Number 3, September 2002, str. 375.

11 UN, *Key trends in international migration*, Expert Group Meeting on The Post-2015 Era: Implication for the Global Research Agenda on Population Development, New York, 10 April 2015.

latinoameričke zemlje. U Africi je 1950. živelo samo 9% svetskog stanovništva, odnosno 244 miliona, a danas živi milijardu i dvesta miliona ljudi. Dakle, za samo pola veka jedan kontinent je dobio milijardu stanovnika više. Poređenja radi, navodimo podatak da bi sveukupan broj ljudi na zemlji dostigao cifru od jedne milijarde bio je potreban period od praistorije pa sve do 19. veka. Prema prognozama Ujedinjenih nacija, broj stanovnika u Africi će dostići četiri milijarde pre 2100. godine. Tome doprinosi ne samo brzo razmnožavanje stanovništva, već i znatno poboljšani životni i zdravstveni standardi, a shodno tome i produženi životni vek. Od 21 „super plodne“ zemlje čak 19 ih je u Africi, a dve su u Aziji. U tome prednjači Nigerija, koja je sa svojih 160 miliona stanovnika odavno pretekla jednu Rusiju po broju stanovnika, u kojoj inače broj stanovnika stalno opada. Nigerija će uskoro imati 244 miliona stanovnika, odnosno tačno onoliko koliko je imala cela Afrika vek ranije, a 2050. će po broju stanovnika preteći i SAD. Za to vreme broj autohtonih stanovnika u zemljama EU će porasti za svega 13 miliona.¹²

Tek je da se utvrdi koliko na brzinu priraštaju u Africi utiče činjenica da se ona naglo i radikalno islamizira u poslednjim decenijama. Hrišćanstvo kao religija mrskih belih osvajača koja je prisutna u Africi tek jedan vek se sve više odbacuje, a naročito uzmiče pred islamom u severnoj, odnosno tzv. gornjoj polovini Afrike.

Sa tako velikim priraštajem stanovništva u nerazvijenim zemljama logično je da rastu i neispunjena socijalna iščekivanja u pogledu zaposlenosti i životnog standarda. Iako se nikada u istoriji ljudskog roda nije proizvodilo toliko hrane kao danas, u svetu i dalje raste broj gladnih. Od sedam milijardi ljudi, koliko ih ima danas, čak jedna i po milijarda živi u krajnjem siromaštvu sa prihodom ispod jednog dolara po glavi stanovnika. Svakog dana u proseku umre od gladi 17.000 dece, ali ih se dnevno rodi oko 175.000, odnosno dvoje u sekundi. Naglo se povećava potražnja za hranom, vodom, prostorom, raznim prirodnim resursima, ali i za poslom. U isto vreme tehnološka revolucija sa ponosom najavljuje da uznapređovala robotika i kompjuterizacija proizvodnje i uprave drastično smanjuju potrebu za radnim angažovanjem ljudskog faktora. Makaze između naglog porasta stanovništva i smanjenja potrebe za angažovanjem ljudi se polako pretvaraju u socijalnu provaliju sa nesagledivim posledicama. Prirodni resursi se tope brže nego što su to predviđale i najzlosutnije prognoze. Potrebe za hranom dovode do iskrčivanja oko 13 miliona hektara šuma godišnje kako bi se povećalo obradivo zemljište¹³. Prema izveštaju Fonda UN za stanovništvo (UNFPA) iz 2011. godine, svet će se suočiti sa deficitom od 40 odsto vode do 2030. godine¹⁴.

Na Bliskom istoku, bogatom naftom a siromašnom vodom, takođe se beleži vrtoglav porast stanovništva, ali i ratova u poslednjih pola veka. Sirija je, primera radi, 1950. godine imala 3,5 miliona stanovnika, a danas ih ima oko 22 miliona. Za isti period stanovništvo Jemena je poraslo sa 4,5 na 25 miliona, sa izgledima da do 2050, dostigne 52 miliona stanovnika. Broj

¹²Prema: Planeta dobija sedmomilijarditog stanovnika, dostupno na: http://www.danas.rs/dodaci/ nedelja/planeta_dobija_sedmomilijarditog_stanovnika.26.html?news_id=226870#sthash.xLrZJnwE.dpuf (pristupljeno 21.oktobar 2015).

¹³ Prema: Planeta dobija sedmomilijarditog stanovnika, *Opus citatum*.

¹⁴ Vidi: *Izveštaj Fonda UN za stanovništvo (UNFPA) iz 2011. godine*.

stanovnika Egipta je od 1950. do danas porastao sa 20 miliona na skoro 85 miliona. a do polovine ovog veka broj stanovnika Egipta će preći 125 miliona¹⁵. U Evropi, kojoj i pored priliva migranata preti drastičan pad broja stanovnika, jedino Kosovo i Metohija sa svojom stopom priraštaja od 0,9 godišnje prate svetski prosek vrhunskog priraštaja od 1,2 odsto. Između 2015. i 2050. godine u Evropi će biti 63 miliona više umrlih nego novorođenih, U izveštaju Ujedinjenih nacija naslovljenom „Izgleđi za stanovništvo u svetu: Revizija 2015“ ocenjuje se da će do 2050. godine u Evropi biti 31 milion migranata, a da će se do tada njeno autohtono stanovništvo smanjiti za 32 miliona.¹⁶ Za to vreme u Srbiji će opasti broj stanovnika za 17 %, pre svega Srba i Mađara. Stopa priraštaja u Srbiji je neprekidno negativna još od 1992. godine, a sada najveći priraštaj u Srbiji imaju Romi. Drastičan pad broja stanovnika u tom periodu beležiće i druge balkanske zemlje, pre svega Bugarska, ali i Hrvatska.

Dakle, imamo, s jedne strane, ogroman i nezaustavljiv priraštaj u Africi i na Bliskom istoku kao u najsiromašnijim i najkriznijim delovima sveta, a s druge strane, drastičan pad priraštaja i broja stanovnika u Evropi – najbogatijem i najuređenijem kontinentu sveta. Za orijentir migracija je veoma važna činjenica da se Afrika, Bliski istok i Evropa graniče pomorski i kontinentalno ogromnom dužinom.

b) Većina migranata ipak najviše stiže sa Bliskog istoka zato što su ratovi važniji razlog za migracije od demografskih eksplozija, a na Bliskom istoku zbilo se (i još nije dovršeno) Arapsko proleće i, što je najgore, beleži se porast broja istovremenih ratova kao i porast broja terorističkih organizacija¹⁷ na jednom istom prostoru. Pre napada na Irak u njemu je bilo oko 200 terorista, a danas ih samo u redovima tzv. Islamske države ima preko 100.000. Irak, Sirija i Avganistan su maltene jedno ratište. Ništa ne donosi sa sobom toliki stepen nesigurnosti po čoveka i njegovu porodicu kao rat. Prirodno je da se čovek sklanja od nesreće, pogotovu kad ona dugo traje. Kada se, kao sad na Bliskom istoku, spoje vrtoglav porast stanovništva i permanentni ratovi, velike migracije su neminovne.

Dok je ratova biće i migracija, a za sada ni pored najboljih želja ne postoji osnova ili način za sprečavanje novih ratova. Što čovečanstvo više govori o miru, sve više vodi velike i male ratove. U dvadesetom veku su stvorene dve svetske organizacije za mir, donete bezbrojne deklaracije za mir i protiv rata, a u istom tom veku su vođene na stotine malih i velikih, pa čak i dva rata svetskih razmera. Svi oni su bili praćeni većim ili manjim neželjenim migracijama, uostalom kao i pojave srodne ratovima, poput revolucija ili političkih prevrata. Tako je, na primer, nakon Oktobarske revolucije u Rusiji 1917. samo u našu zemlju izbeglo oko 50.000 ruskih emigranata. U toku Prvog svetskog rata iz Srbije je preko Albanije u Grčku izbeglo oko 280.000 srpskih vojnika i civila, vodeći sa sobom, što se obično zaboravlja, i oko 20.000 austrougarskih zarobljenika koje je vojska Kraljevine Srbije zarobila početkom rata. U vreme Drugog svetskog rata neželjene

15 Prema: Planeta dobija sedmomilijarditog stanovnika, *Opus citatum*.

16 Prema: Pad broja stanovnika u Srbiji za 17 odsto do 2050, dostupno na: <http://www.politika.rs/rubrike/Drustvo/Pad-broja-stanovnika-u-Srbiji-za-17-odsto-do-2050.lt.html> (pristupljeno 21. 10. 2015).

17 D. Simeunović, Problem definisanja savremenog terorizma, *Srpska politička misao*, br. 3–4/2005, Institut za političke studije, Beograd, str. I–XII

migracije se na našim prostorima javljaju u formi silnih nasilnih raseljavanja koje su vršili nemački, italijanski i bugarski okupatori Jugoslavije u sadejstvu sa ustaškim i balističkim snagama, proterujući narod od Slovenije do Juga Srbije i Kosova i Metohije. Takođe se, kao tipičan novovekovni istorijski primer neželjenih migracija u ovom periodu, može navesti i emigriranje ili ostajanje u inostranstvu oko 100.000 državljana Jugoslavije neposredno nakon Drugog svetskog rata usled pripadanja poraženim vojnim i paravojnim formacijama ili zbog neslaganja sa novouspostavljenim komunističkim režimom, a radi izbegavanja sankcija.

Aktuelni primer neželjenih, ratom izazvanih migracija jesu migracije tokom devedesetih godina prošlog veka kojih je bilo na sve strane, a naročito je bio prinuđen da migrira srpski narod iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine i sa Kosova i Metohije usmeravajući se uglavnom ka Vojvodini i uopšte ka Srbiji kao svom etnički matičnom području. Kao što se ovih primera da videti, motivi politički uslovljenih migracija su, iako veoma raznovrsni, uglavnom ideološke prirode.

Što se Bliskog istoka tiče, teško da na njemu može uskoro doći do prestanka postojećih ratova, a vrlo su verovatni i novi. U Siriji su interesi velikih sila, SAD i Rusije apsolutno suprotstavljeni u pogledu njene budućnosti sem u jednoj tački koja se tiče saglasnosti o potrebi iskorenjivanja žilavog islamskog ekstremizma u formi tzv. Islamske države. U Avganistanu, ma koliko SAD najavljujvale kraj, rat još uvek traje i, kako stoje stvari, potrajeće, jer ga prisustvo stranih trupa na avganistanskom tlu pothranjuje isto koliko i islamski ekstremizam. Slična situacija je i u Iraku. U Jemenu je pak moć Al Kaide tolika da bi sutra uz malo nečije pomoći ona mogla da zauzme vlast. Situacija u Jordanu sve više liči na onu u Libiji, a Iran je pak stalna tačka spoticanja o nuklearno pitanje. Uz to, šiitski Iran se od ostalih islamskih zemalja, a uz to i od Izraela, doživljava kao najveći mogući protivnik sa kojim je rat uvek moguć iz principijelnih verskih i očitih bezbednosnih razloga.

Veštačko izazivanje migracija je odavno poznato, a danas je ono mogućnost kojom pored velikih političkih i vojno-obaveštajnih sistema sve više ovladavaju i mnogi manji. Moguće je izazvati naoko spontane masovne migracije, usmeravati njihov tok ili pak organizovati lažne migracije u propagandno-političke svrhe, ali socijalni inženjering u oblasti migracija može biti usmeren na organizovanje i legalnih i željenih migracija. Na taj način se može izazvati željeni spoljnopolitički ili unutrašnjepolitički efekat, ostvariti znatna politička, ekonomska, teritorijalna i vojna korist, ili pak naneti velika ekonomska šteta neprijateljskoj strani. To, svaka na svoj način i sa dijametralno suprotnim efektima, svedoče dve migracije koje su se u poslednjih pola veka odigrale na našem tlu – prvo, ona koju su organizovale komunističke jugoslovenske vlasti posle Drugog svetskog rata preselivši oko 50.000 porodica iz Bosne i Hercegovine, Like, Korduna, Kninske Krajine i Crne Gore u Vojvodinu, a drugo, organizovana masovna migracija Albanaca na Kosovu i Metohiji za vreme bombardovanja Jugoslavije 2000. godine.

U krajnjem, i ratovi koji se vode sa tim ciljem mogu se smatrati oblikom socijalnog inženjeringa. Sve u svemu, mogućnost veštačkog izazivanja migracija postoji i, mada joj ne treba davati dimenzije koje nema, ta mogućnost je ipak u porastu.

Pobornici i protivnici teorija zavere se spore oko sadašnjih migracija koje idu ka Evropi preko nas, tačnije oko odgovora na pitanje postoji li elemenat zavere u ovoj gigantskoj migracionoj krizi. No, niti su u pravu oni koji se rugaju pričama o zaverama niti su u pravu oni koji tvrde da je sve ovo što se zbiva plod zavere. Zaverе postoje, ali nisu sve ni respektabilne niti su dovoljno funkcionalne čak ni onda kada se ostvare. Ipak, bilo bi neracionalno da neke snage ne pokušaju da iskoriste ove migracije za ostvarenje svojih tajnih planova. Takozvana Islamska država, iako nezadovoljna time što velik broj mladih Arapa beži u Evropu umesto da se bori za njene ciljeve, ne krije da u redove migranata ubacuje svoje ljude da bi posle izvodili terorističke napade po Evropi, a za očekivati je da u budućnosti ta praksa dobije šire razmere.

Zaključak

Analizom sadržaja i korišćenjem statističkih metoda da se utvrditi čitav niz ozbiljnih političkih i drugovrsnih anomalija koje su se povodom migracija pojavile u mnogim zemljama Evropske unije. Takođe je očigledna zakasnela reakcija institucija Unije na izazove koje su migracije donele sa sobom, kao što je vidan i njen pokušaj da problem migracija uglavnom rešava novcem, što se već sada pokazuje kao insuficijentan pristup. Nesumnjivo je da postoje brojne dimenzije migracija koje ih pretvaraju u sve veći bezbednosni izazov. Takođe, i mogući pozitivni ekonomski efekti migracija o kojima se govori za sada nisu vidljivi i pored toga što se daju lako utvrditi mogući korisnici takvih efekata.

Migracije su bezbednosni izazov za Srbiju ne samo u pogledu uvećanja opasnosti od terorizma, nego i zbog mogućnosti izbijanja regionalnih konflikata, a najveća od svih anomalija bi bila ta da najsiromašnije zemlje Evrope, u koje spada i Srbija, koje zbog relativne ekonomske nerazvijenosti i visokog broja nezaposlenih nemaju nikakav ekonomski ili bilo koji drugi interes da zadrže izvestan broj migranata na svom tlu niti da snose troškove migracionog tranzita, snose najveći teret migracija, što je za sada slučaj.

U pogledu utvrđivanja trajanja aktuelnih migracija, kao i verovatnoće njihovog ponavljanja u skoroj budućnosti, da se zaključiti na osnovu uvida u recentnu građu o žarištima demografskih eksplozija i ratova na Bliskom istoku i Africi, kao i na osnovu analize razloga za migracije i naučno zasnovanih procena o njihovoj verovatnoj masovnosti i intenzitetu, da je demografska eksplozija na Bliskom istoku i Africi u daljem brzom porastu, da je konfliktni potencijal Bliskog istoka i Afrike još uvek veoma veliki i da sem malih šansi za smirivanje postojećih kriznih žarišta postoji i visok stepen verovatnoće da će biti u skoroj budućnosti otvorena i neka nova, i to ne samo zbog nafte i verskog ekstremizma, nego i zbog nestašice drugih resursa poput vode, što sve zajedno implicira pojavu novih i sve većih migracionih talasa usled visokog priraštaja stanovništva u ratom zahvaćenim područjima i mogućnosti socijalnog inženjeringa u domenu migracija. Pravac tih novih kao i sadašnjih migracija biće i dalje razvijene zemlje Evrope, već iz razloga pomorskog i kontinentalnog graničenja Evrope sa Afrikom i Bliskim istokom ogromnom dužinom, zbog bogatstva i socijalne uređenosti Evrope, kao

i činjenice da se autohtono stanovništvo Evrope smanjuje velikom brzinom. U povećanju broja stanovnika u protekloj, 2014. godini, prirodni priraštaj je iznosio samo 14,5 % a priraštaj usled priliva migranata preko 85%. Da je magnetizam Evrope za migrante daleko širi od njenog bliskoistočnog i afričkog okruženja, govori podatak da je svaki deseti migrant u zemlje OECD iz Kine, a svaki četvrti iz Indije¹⁸.

U tim okolnostima Srbija će najverovatnije i dalje ostati tranzitno frekventna zemlja uz porast tendencije da migranti nastoje da ostanu i u njoj, i to pre svega oni kojima je ulaz u Evropu otežan usled pripisivanja statusa ekonomskih migranata s obzirom na državu iz koje dolaze.

Literatura

1. Grečić, V.; *Serbian Academic Diaspora*, Institute of International Politics and Economics, Belgrade, 2013.
2. Ђорић, М.; *Екстремна десница: међународни аспекти десничарског екстремизма*, Наука и друштво Србије, Београд, 2014.
3. Koslovski, R.; Human Migration and the Conceptualization of Pre-Modern World Politics, *International Studies Quaterly*, Volume 46, Number 3, September 2002.
4. Simeunovic, D.; Migration und sozioökonomische Transformation in Jugoslawien/Serbien, objavljeno u: *Migration und sozioökonomische Transformation in Südosteuropa*, Universität Potsdam, 1997.
5. Simeunović, D.; Za oslobađanje prava od politike: u prilog univerzalnoj pravdi, *Nauka, bezbednost, policija*, br. 2–3, 2004, Kriminalističko-policijska akademija, Beograd
6. Simeunovic, D.; Serbien in Europa – unter besonderer Berücksichtigung der deutsch-serbischen Beziehungen, objavljeno u: *Serben und Deutsche – Traditionen der Gemeinsamkeit gegen Feindbilder*, Collegium Europaeum Jenense, Palm & Enke, Jena und Erlangen, 2003.
7. Simeunovic, D.; Wie kann Serbien früher nach Europa kommen?, objavljeno u: *Bürgerbewusstsein und Demokratie in Mittel- und Osteuropa*, Tagung CEJ im November 2003 in Jena, *Schriftenreihe des Collegium Europaeum Jenense*, Band Nr. 33, Jena, 2005
8. Simeunović, D.; Problem definisanja savremenog terorizma, *Srpska politička misao*, br. 3–4/ 2005, Institut za političke studije, Beograd.
9. Simeunović, D.; Određenje ekstremizma iz ugla teorije politike, *Srpska politička misao*, br. 2/2009, Institut za političke studije, Beograd.
10. Simeunovic, D.; Security Threats of Violent Islamist Extremism and Terrorism for South East Europe and Beyond (koautorstvo sa Adamom Dolnikom), objavljeno u: *Shaping South East Europe's Security Community for the Twenty-First Century*, Edited By Sh. Cross, S., Kentera, R.; Vukadinovic and R. Craig Nation, Palgrave Macmillan, 2013.

18 OECD (2015), *International Migration Outlook 2015*, OECD Publishing, Paris, str. 11.

Dokumenti i internet izvori

11. Paral, R., Johnson, B.; *Maintaining a Competitive Edge: The Role of the Foreign-born and U.S. Immigration Policies in Science and Engineering*, *Immigration Policy in Focus*, Vol. 3, Issue 2 (2004), dostupno na: <http://www.aifl.org/ipc/ipf081804.pdf>. (3. 12. 2015).
12. OECD (2015), *International Migration Outlook 2015*, OECD Publishing, Paris.
13. UN, *Key trends in international migration*, Expert Group Meeting on The Post-2015 Era: Implication for the Global Research Agenda on Population Development, New York, 10 April 2015.
14. UNFPA (2011) Izveštaj Fonda UN za stanovništvo (UNFPA) iz 2011. godine
15. Planeta dobija sedmomilijarditog stanovnika, dostupno na: http://www.danas.rs/dodaci/nedelja/planeta_dobija_sedmomilijarditog_stanovnika.26.html?news_id=226870#sthash.xLrZJnwE.dpuf (pristupljeno 21. 10. 2015).
16. Prema: Pad broja stanovnika u Srbiji za 17 odsto do 2050, dostupno na: <http://www.politika.rs/rubrike/Drustvo/Pad-broja-stanovnika-u-Srbiji-za-17-odsto-do-2050.lt.html> (pristupljeno 21. 10. 2015).
17. <http://www.eknfak.ni.ac.rs/dl/FINALLY/Nacionalni-izvestaj-Srbija.pdf> (pristupljeno 21. 10. 2015).

MIGRATIONS AS REASON FOR THE POLITICAL ANOMALIES IN EUROPE

Dragan Simeunovic

Faculty of Political Science, University of Belgrade

Summary: In this paper, author explores the reasons for modern massive migrations from the Middle East and Africa to Europe, and determines that main causes of migrations are: demographic explosion in some parts of the world, wars and possibility of social engineering.

Based on content analysis of recent documentation, author establishes that on one hand there are unstoppable birth rates in Africa and in the Middle East, which are at the same time the poorest and the most turbulent areas of the world. At the same time, birth rates and population in Europe – the wealthiest and best governed continent, are in decline. Migrations are very encouraged by the fact that Africa, the Middle East and Europe share an extremely long continental and sea border.

Most migrants come from the Middle East because wars are more important reason for migrations than demographic explosions, and in the Middle East there is still unfinished Arabian Spring, and, even worse, the number of wars and terrorist organizations in the same area is increasing. Iraq, Syria and Afghanistan are, practically, a single battlefield.

Regarding artificial induction of the migrations, author asserts that it is a long known phenomenon. Today, it is a subversive method, mastered not only by the big, but also by many of the smaller military-intelligence systems, but its dimensions should not be overestimated.

Paper also finds a number of political and other anomalies that have arisen in many EU countries. It analyzes late reaction of the EU institutions to challenges posed by migrations. Special attention is paid to those dimensions of the migrations that turn them into security challenge. Possible positive effects of the migrations are also analyzed.

Paper focuses on relation of migrations and national interest of Serbia. Author determines that migrations are, to some extent, security challenge for Serbia, not only in terms of increased danger of terrorism, but also because of possible outbreak of regional conflicts. Also, Serbia, due to its relative economic underdevelopment and high unemployment does not have economic or, in general, national interest in keeping a certain number of migrants on its soil.

In the authors opinion, the irregular migrations from the Middle East and Africa to Europe will continue in the distant future.

Keywords: migrations, demographic explosion, Middle East wars, EU reaction, political anomalies, national interest of Serbia.